M. T. B. COLLEGE, SURAT
Manuscripts Library

No. Ref.
Ser. 539

Title : Sabha Taranga

639

सभा तरंग

Incomplete

Sabhā Taranga : Title

: Author

: Editor

: Year, Vols.

: Publisher

639 Ends Abruptly : Remarks

Kāvya

श्रीगणेशाय नमः ॥ हित्वा मत्सरमस्तु सज्जनतया वंदे नितांतं कुटिल प्रगुणग्रामावा । एवं मयानिर
विस्तं निवर साव रीत्या परं परमनिर्दंतिपात्रभूतं १ सारस्वतं स्फुरतुवेतसि सत्कवीनां वक्त्रं सर्वं
सिसंलिवर सा वं रीत्यापरं परमनिर्दंति पात्रभूतं संठुक विसू क्लिप्तसाकुरागा सत्यंप्य ३ कलान प्रणयातुरागं २ प्र
तुक्तनि निगतमत्सराम्भ । म्हपाश्वसंठकविसू क्लिप्तसाकुरागासत्यंप्यपा कलानप्रणयातुरागं कर्णासिपत्यः प्रविसारयपुर्नसोऽन्यफर्ता
कामम पस्यपत्याङ्विद्यासौजन्यमभ्यासवशाद लभ्यम् । कर्णासिपत्यः प्रविसारयपुर्नसोऽन्यफर्ता कामम पस्यपत्यारविद्यासौजन्यमभ्यासवशादलभ्यमं विना त्रि स्थका काधर्मः कृपया विना ग्लिलिप
पनकृपाविलु ३ काविद्या कवितां विनार्थिनिजनेदानं विना श्री स्थका काधर्मः कृपयाविना सिलिप
पनकृपावित ३ का विद्या कवितां विना किं रमणी विनाज
तिः कानाम नीतिं विना । कास्त्रु विनयं विना कुलवधूः का स्वामिभक्तिं विना भाग्यं किं रमणी विनाज्ञ
निलुपः किं जन्मकीर्त्तिं विना ४ दत्तानिग्रतिरहा निर्गुहमारव्यालिष्टतति । सुक्षमाजयतनवृषाङ्घि
प्रीतिलक्षणं ५ एहि स्वागतमाविशासनमिदं कस्मा चिरादृश्यते का वार्ता परिदुर्बलोसि ननु
सौजन्याप्ततसिंधवः परहितप्रारब्धवीरवताबावा
गल्भुगलसदा ६ ॥ जप्यमहतां प्रशंसा ॥ ॥ सौजन्याम्तसिंधवः परहितप्रारब्धवीरव्रताबावा
कासरवर्णनानि ऊगुणाल्लापवमानव्रताः आपत्त्वप्यवलुमवीर्यनिश्याः संपत्स्वनुत्सेकिनामा
त्समुत्तवक्त्रनिर्गत विषज्वालानलाः सज्जना । ७ मुकवनाः किं मयत्नपूर्ध्वं हृदयान्न यात्यधः जनप

ततः स्याकर्णपि विषमिवग्रः । ८ विक्लतिं न वगच्छति संगदोषेण साधवः । आवेष्टितं महासर्पैश्चंदनं
...तां ॥ अंगं किस्त्वनिपुष्पाणि वासयंतिकरद्वयं । अहारुमनसा । लिखामि दक्षिणायोः
... यसोदयां तत्शोभामाप्ताधापि कांता निकोननन्यस्तंमल्लीमसमिवांजनं ११
... वपत्यपाधिगहनं निःशंकधैर्यवनाः कुर्वत्येवपरोपकारमनिशं संतापयत्या शाकिलः रा
... करालवक्त्रकुहरयायासाभिमताय कंचनः किं नजनं करानिस्करविनंत्र्यास्यावशापः करः १२
तत्कपकुर्यचकुमिनंसिवलु पूर्वापकारिणोस्तत्य । एकोन करोति हि कृतनिःकारणमकः कुरुतेन्यः १३
धवन्कयांतिसमयं तं स्मानौवलाकं किमितिनिष्कलंकं सम संरुद्धमनादहं भवतीविदितमनन्याय
शःसज्जनानां परहितेनिरतानामापरायानाममकार्यो १४ अहोमहत्त्वं महतामपूर्वं विपत्तिकालेपिप
रोपकारः यथास्यमध्यः पतितापि राहोः कलानिधिः पुन्यचयं ददाति १५ अपां निधिं वारिभिरर्च
यंति दीपेन सूर्यं प्रतिबोधयंति ॥ नाभ्यां तयाः किं परिपूर्णतास्याद्भक्त्यैवतुष्यंति महानुभावाः १६
उपकर्त्तुं प्रियं वक्तुं कर्त्तुं स्नेहमकृत्रिमं ॥ सज्जनानां स्वभावायं केनाकृतोरिशिरीकृतः ॥ १७ सज्जनो नै
नयातिवैरं परहितनिरतानाशकालेपि छेदेपिचंदनतरुः सुरभयति मुखं कुठारस्य ॥ १८ ॥ घे

यज्ञातेव्यसनेनिराकुळधियःसंपत्सुनास्फन्नताःप्राप्तेनेवभरउन्नःस्वाश्रणायिलिप्साणक्योगे
पि ह्रीमंतःस्वगुणप्रकाशनविधौधन्यास्स्फुतपंडितास्तेममंडळमंडनैकतिलकाःसंतःकियंतो
जनाः १९ मान्यास्तेबुधिमान्यास्त्यानांमानंकुर्वंतिनित्तरं। शास्त्रविसर्जितमूर्धन्यैर्दुरुत्वसांचस्संजिष्टस्पति
कर्णस्त्वंशिबिमांसंनैहीवंजीमूतवाहनः। दधीचोस्थीनिस्ति निकिमदेयंमहात्मनां। २० यदानेषुप
याल्वःस्रुतिपानन्यापिनश्रीमहाव्यग्रापवपरोपकारकरणेहृष्यंतियेयाचिताः। स्वस्वास्ति
नयावनाप्यमनत्युव्याधिप्रकोपमपिपिनःस्तसरिवस्कासित्ति। कलिभरेक्रांताधराकोधार्यते २२ प
लिवतापिराकुवत्सनरणिर्बाधयतिपनवखंडानि। मनांति। विपद्यपिमहतामंगीकृतवस्तुनिर्वाहः श्री
संपदियस्यनहर्षोविपदिविषादोरणेचधीरत्वं। तंभुवनत्रयतिलकंजनयतिजननीसुतंविर २
लं २४ गर्जतिशरदिनवर्षतिवर्षतिवर्षासुनिःस्वनोमेघः। नीचोवदतिनकुरुतेनवदतिसुजनः
करोत्येव २५ आपत्सुद्धरणधीरधियःपरेषांजाताःमहत्यापिकुलेनभवंतिसर्वे। विंध्याचलस्यभु
विस्ततःखलुपादपास्तेयेदंतिदंतमुसलोल्लिखनंसहंते २६। चर्मानंनतयास्फशीतकळजारना

नंचमुक्ताक्लीनश्रीखंडविलेपनंसकलयतिशल्यंगमयर्वितं। श्रीत्यस्फजनभाषितंममसक्त्वायो
ययन्तितस्मःसफल्कालेदुस्कृतस्कंकतिनामाहस्मंत्रोपमं। २७ गवादीनांपयोन्येद्युःसद्योवाजा
यतेदधि। क्षीरोदधेस्तुनाद्यापिमहतांविकृतिःकुतः २८। निर्गुणेष्वपिसत्त्वेषुदयांकुर्वंतिसाधवः
नहिसंहरतेज्योत्स्नांचंद्रश्चांडालवेश्मनि २९ स्वजनंव्यंजनंमन्यवाक्वसासमुत्तं। आत्मानंचप
रित्यान्यपरतापनिवारणं। ३० एके रहानकःसंतःसततसुपकारिष्वपकारिण्यकृतंकुर्वताजगनि
मिचसन्यवस्कधियः। किंपतस्तसंनःस्कस्तपरिपाकभणायिनोविनास्वार्थंयेषांसवातिप
कत्यव्यसनिता ३१ आर्यंस्करकीर्तिपरीहमामूलनर्थएवास्त्कतयापिधीराः। निजप्रतिज्ञा
मधुरूप्यमानामहाधमाःकर्मसमारसंत ३२ संलव्यामंदबुद्धीनामपराधामनीषिणा नहि
सर्वत्रपांडित्यंसुलभंसैघकवित् ३३ उपकारिषुयःसाधुःसाधुत्वेतस्यकोगुणः। अपकारिषुयः पुरुषे
साधुःससाधुःसद्भिरुच्यते ३४ आप्तिमध्यनिधनेपुसोहृदंसज्जनेभवतिनेतरजने। छेद
तापननिर्घर्षताडनैर्नान्यथाभवत्युपमातिकांचनं ३५ ययावदुर्भिःकनकंपरीक्ष्यतेनिघर्षण

छेदनतापताडनैः। तथा चतुर्भिः पुरुषः परीक्ष्यते कुलेन शीलेन गुणेन कर्मणा। क्षुद्राः संति स
हस्रशः स्वभरणव्यापारमात्रोद्यताः स्वार्थो यस्य परार्थ एव स पुमानेकः सतामग्रणीः। ३६ दुष्पू
रोदरपूरणाय पिबति स्रोतःपतिं वाडवो जीमूतस्तु निदाघसंभृतजगत्संतापविच्छित्तये। ३७
नहि भवति वियोगः स्नेहविच्छेदहेतुर्जगति गुणनिधीनां सज्जनानां कदाचित्। घनतिमिरनिकु
रुंबं संस्थापि चंद्रः किमु कुमुदवनानां प्रेमभंगं करोति। ३८ स्वल्पे कत्रतां जन्मभंगं वस्तु पाद्यक
दयक। उत्पलस्यारनालस्य मत्स्यस्य कुमुदस्य च। ३९ शैले शैले न माणिक्यं मौक्तिकं न गजे गजे।
साधवो न हि सर्वत्र मौक्तिकं न वने वने। ४०।३६ धिग्वधिरुच्याक्षिलंहन्त मानन्तारी निरव
धिगगनं चरमपदुपास्ते। इति परिमितवंतः संति सर्वेपि सर्वे पिशावाः सत्तु निरवधिरेकः
सत्वस्मृणां विवेकः। ४१ चंद्रः क्षयी प्रकृतिवक्रतनुर्जडात्मा दोषाकरः स्फुरति मित्रविपत्ति
काले। मूर्ध्नि तथा। पिविध्वनः परमेश्वरेण नवाश्रितेषु महतां गुणदोषचिंता। ४२ उदयस्त वि
तारकेव्यास समये तथा। संपत्तौ च विपत्तौ च महतामेकरूपता। ४३ इरयंत सुवि हरिनि

श्रीः

३

वतरकुतापि नैव भिन्नाः पाषाणाः परिहरितावक्षमतीजात्यामणिर्दुर्लभः। श्यंते कठरवाः पदे दिने दिने
च कुरुकूजितेन मध्ये खलु संकुले जगदिदं द्विचाः क्षितौ सज्जनाः। ४४ निष्पीडितोपि यदिदवयोगात्विया
करस्थापि विधेदुत्वन। तथापि पीयूषमयैर्पयोदनिपाकरः केवलकाननेषु। ४५ पिवंति नद्यः स्वयमेव
नांभः स्वयं न खादंति फलानि वृक्षाः। नादंति सस्यं खलु वारिवाहाः परोपकाराय सतां विभूतयः। ४६ उप
कारगृहीतेन शत्रुणां शत्रुमुद्धरेत्। पादलग्नं करस्थेन कंटकेनैव कंटकं। ४७ गुणायंते दोषाः सुजनवदने
दुर्जनमुखे गुणा दोषायंते तदिदमपि नो विस्मयपदं। महामेघः क्षारं पिबति कुरुते वारि मधुरं फ
णी पीत्वा क्षीरं वमति गरलं दुःसहतरं। ४८ । अन्यमुखे दुर्वादः प्रियजनवदने स एव परिहासः। इतर
इंधनजन्मा धूमः स एव गरुसंभवो धूपः। ४९ संपदो महतामेव महतामेव चापदः। वर्धते क्षीयते चंद्रो न
तारागणः क्वचित्। ५० किं जन्मना महति किं पितृपौरुषेण शक्त्या हि याति निजया पुरुषः प्रतिष्ठां।
कुंभा न कूपमपि शोषयितुं समर्थाः कुंभोद्भवेन मुनिना जलधिः स पीतः। ५१ परोपकारशून्यस्य
धिङ्मनुष्यस्य जीवितं। धावंतः पशवस्तेषां चर्माण्युपकरिष्यति। ५२ महतां प्रार्थनेनै

यथिपतिरपिविरागतानं । दंतसंगारिनागनांम्लाय्यहगिरिविदारणो ५ अ एतदर्थं कुलीनानांन्दृपाः कु
र्वंतिसंग्रहं । आस्मिध्याविम्हानमुनतोगंकोतीविचिकिंधा ५ अस्मिन्वर्यस्यविभूषणेसकूनता शार्यस्य
वाक्संयमाज्ञानस्योपशमःशमस्य विनयो वित्तस्यपात्रव्ययः । अक्रोधस्तपसःक्षमा प्रभावेलुर्ध
र्मस्यनिर्व्याजता सर्वेषामपिसर्वकारणमिदंशीलंपरंभूषणं ५ संतप्तायसिसंस्थितस्यपयसोनामापिनज्ञायते । मुक्ताकारतयातदेवनलिनीपत्रस्थितंराजते ।
कान्तकाव्यकर्त्ताकिंपातनायादिकल्पशारिविभिरवयपद्यार्थिनाकिंदृष्णः । किंकर्पूरशलाकया
दिदृशःपथ्यलमांतीप्रियसंस्कारपिसती द्दोक्लमपरंपश्यास्तिनेनापिकिं ५६ प्रस्तावच्छं दशांवाक्यं
सद्भावकदर्शावत्तः । आत्मशक्तिसमंकोपं योजानातिसपंडितः ५७ ॥ ॥ इतिसमालंशोरत्न
नवर्णनंनाम प्रथमः परिच्छेदः १ श्री ॥ ४ ॥ अथदुर्जनप्रशंसा ॥ अपूर्वारिसनाव्यालीखलानन श्रीः
बिलैराया । कर्णमूलेदशत्यन्यं हरत्यन्यस्यजीवितं १ आक्रांतेवमहोपलेनमुनिनाशप्तेवदुर्वास
सातत्त्वंबतमुद्रितेनकमुनानीतेवमूर्छांविषैः । बद्धेवातनुरज्जुभिःपरगुणान्वक्तुंनशक्तासतीजि ४
ह्वालोहशलाकयाखलमुखेविद्धेवसंलक्ष्यते २ । सिन्नेचित्तकुतःक्षीनिरपीलिष्वकुलःस्फुरंवं । च

परमर्मसिपुचतंमुखछेदस्मराम्यहं । ३ हस्तादपिनदातव्यं स्थलादपिनदीयते परोपकरणार्थायव्रवन्
पिपरिकृता । ४ नदुर्जनः सज्जनतामुपैतिबहुप्रकारैरपिसेव्यमानः । स्वयापिसिक्तःपयसाघृतेननानि
बवृक्षोमधुरत्वमेति ५ विषाग्निमालिनाम्नानाधिजिह्वा जिह्मगारवे । जगत्प्राणहरानित्यं कस्यन
दुर्जनाःखलाः ६ । वं फःकोनामदुष्टानांकुर्यात्कानवपश्चितः । कानदृश्यान्तिविद्वेन कुलन्यकानपंडि
नः ७ खलःसर्षपमात्राणिपरच्छिद्राणिपश्यति । आत्मनोबिल्वमात्राणिपश्यन्नपिनपश्यति । ८
विनापरवादेनरमतेदुर्जनोजनः । काकःसर्वरसान्भुक्त्वाविनामेध्येनतृप्यति ९ दृष्यति ५ अविधायाम
व्यजनाःशठाःमित्राणिहायकःस्वामी । अविनयवतीचभार्या मस्तकशूलानिसर्वाणिचत्वारि ११ वा
रक्तानापंकजंनस्यकंताकिंकृतंतेन । एकत्रकानधिकाराच्छत्रंभूमिपुबंधवर्गेषु । जिह्वापछादन
नामिननगालुपतनादूर्ध्वं । नकिंचिदंकनवक्तव्यंनिर्लज्जःकानपंडितः १२ नस्थानंपनगानवस्तूनाम
यथर्मःसह । पयापिशाडिनीलस्तमाद्विशाम्यतजनः । १३ नापाहिनव्याविडाक्षिशालस्याक्षपयतया
बद्धिरस्यापिव्याःसन्व्वःस्वकुशलसम्पन्नाचन । १४ यथोदृष्टिःसाधु उकस्यापापरिभाजनं । ५

संप्रीणितः खलैः सार्द्धं उत्पन्नार्योविसीदति।१५।पातालेसुखरवारिराशिलप्ग्रादीसंधकारागमेनिया
तेसुजनमहाधकरिणाद्वर्पापशांतात्तृणिः।१६।तद्भुविनास्तियस्यांविशुनानापायविनाकृता
मन्युदुर्जनचित्तवृत्तिहरणधात्रापिमानाधमः।१७।यालासायापरद्रोहाधमायेनपदार्यता
प्रीतिर्नक्ष्मीव्ययःक्लेशःसाकिंसाकिंसाकिंसाकिं।१८।दुर्जनःपरिहर्त्तव्योविद्ययालंकृतोपिसन्
मणिनाभूषितःसर्पःकिमसौनभयंकरः।१९।कर्पूरधूलीरचितालवालःकस्तूरिकावर्जितदा
रुतस्त्रीःस्वर्णकुंभैःपरिसिंच्यमानःप्रायेणनिंबोनिजतांकिंफलांजः।१९।यद्यद्वृत्तस्वभावा
डुःसंधेयस्तदुर्जनासाति।स्वजनस्त्वकनकघटवदुर्संधश्चास्कसंधेयः।२०।सर्पःक्रूरःखलःक्रूरःसर्पा श्री
क्रूरतरःखलः।मंत्रेणशाम्यतेसर्पोदुर्जनःकेनशाम्यति।२१।मधुनासिंचतनिंबोनिंबःकिंमधुरा ५
यते।जातिस्वभावदोषोयंकटुकत्वंनमुंचति।२२।विषधरतोप्यतिविषमःखलइतिमृषानव
दंतिविद्वांसः।यदयंनकुलद्वेषीसकुलद्वेषीपुनःपिशुनः।२३।तथारिभिर्नव्यथतेशिलीमुखैः
शयानंगतहस्त्यहृदयतां।स्वोनायथावक्रधियांदुरुक्तिभिर्दिवानिशांतप्यतिमर्मताडिता

मक्षिकाव्रणमिच्छंतिधनमिच्छंतिपार्थिवाः।नीचाःकलहमिच्छंतिशांतिमिच्छंतिसाधवः।२४।सर्वाम्ल
याःसमलेत्कटुकरसास्कंवियोलिप्रसूताऽस्नासांबद्धाऽत्पिकमितिपयाडुस्सरवास्यंति।२५।यं
तेसुरसमपराःशुष्ककाष्ठेनिषण्णास्तन्मध्येन्याउज्वलितहृदयाःशोणितंसंपिबंति।२६।ब
हुभिर्नविरोद्धव्यंदुर्जनैःसज्जनैरपि।स्फुरंतमपिनागेंद्रंभक्षयंतिपिपीलिकाः।२७।हस्तीत्वंकु
मात्रणकशानाश्वेननाग्निनः।शृंगीलकुटहस्तेनखड्गहस्तेनदुर्जनः।२८।आरंभगुर्वीक्ष
यिणीक्रमेणलघ्वीपुरावृद्धिमतीचपश्चात्।दिनस्यपूर्वार्धपरार्धभिन्नाछायेवमैत्री
खलसज्जनानां।२९।यावत्तावन्नवैवदूषणमिदंपन्नामकस्यरिकाकांतारानरवैरिणां
दणकुंजनाभोक्तनामृत्युः।यद्यन्यपिशुनस्यदुष्टरसनास्कंदकेरिष्यत्तनायासेननवाम
विषपूक्तनाकीर्तिश्चनिर्दोषना।३०।जिह्वैकैवसतांउभेफणिवतांस्त्रष्टुश्चतस्रस्तानाःख
लवालिमाबकाःशतानियमितायःकाशिकिधस्यच।पौलस्त्यस्यदशाग्रसत्फणिपतेर्जिह्वासह
स्रवपुंजिहलक्षरालककोटिनियमानादुर्जनानांमुखे।३१।नाविश्वसेत्कुमित्रेणमित्रेणैव

चविश्वसेत् । कदाचित्कुपितंमित्रंसर्वंगुह्यंप्रकाशयेत् ३४ रथमनाःस्कतीक्ष्णनीतःप्रसा
रामिना । अराक्रान्तोत्वपदंवाहुलेननानिंद्यांचकुर्वत । ३५ रागद्वेषचमनस्तु ज्ञालापापवकर्माणि । प्र
२ भियचवक्तव्यविरकारीप्रयेत । ३६ सर्वथास्वहितमाचरणीयंकिंकरिष्यतिजनोबहुजल्पः
विद्यतेनस्खलुकश्चिदुपायःसर्वलोकपरितोषकरोयः ३७ नवस्तुकपाःपरार्थंघटकाःस्वार्थंप
रित्यज्यपसामन्यास्तुपरार्थमुद्यमपरास्त्वार्थाविरोधेनये । तेमीमानुषराक्षसाःपरहितंस्वा
र्थायनिघ्नंतियपेतुघ्नंतिरनिरर्थकंपरहितंतेकेनजानीमहे ३८ विश्वासप्रतिपन्नानांवंचनेका
विदग्धता । अंकमारुह्यसुप्तस्यहंतुःकिंनामपौरुषं ३९ यत्रात्मीयोजनोनास्तिभेदस्तत्रनवि | श्रीः
द्यते । कुठारंदंडनिर्मुक्तंभिद्यतेस्वःकथं ४० श्रीः इतिसप्ततरंगदुर्जनवर्णनंनामाष्टितीयपरि | ६
च्छेदः । श्रीः । श्रीः । अथचातकान्योक्तयः । यद्यपिसंतिबहूनिबहूनिसरांसिस्वादुसु
शीतलस्वच्छपयांसि । चातकपोतस्तदपिचवनानित्यत्कायाचतिजलदजलानि । १ ए
क एवखगोमानीस्वच्छंजीवतिचातकः । म्रीयतेवापिपासार्तोयाचतेवापुरंदरं । २ गर्जितत्र

बधिरीकृतककुभाकिमपिकृतंनघनेन । किमतीवातकंठंपूर्वसापिदत्तानजलेन ३ वनितस्वा
रित्वमिदंवलरिपिपासितचातकपोतक । श्चितमक्तनिक्षणमन्यथाकचमेवाकपदः
कंवचातकः ४ विश्वोपजीव्योपिपिबत्ययोनपपाकस्वयापिचातकोयं क्षान्तेनतिरस्य
दंषावुरस्यैक्कल्पमनास्तिनकिंचिदस्य ५ वान्तर्विशोश्रयविनोपयसीमनाद्ःसंपूर्णयस्य
मथवाकरकाभिघातैः त्वद्वारिबिंदुपयसापरिपालितस्यनान्यागतिर्भवतिवारिद ६ चात
कस्य ६ चातकस्ताडमानोनन्ऽप्रार्थयतेघुरात् । सदर्पार्थयानित्यंक्षामयन्त्यंबुनामतो
मःकुर्कंलोक्तेगुपलकनयंनित्यार्त्तजाडिरुकयाभवेत्प्रार्थयतेपरंदयति(?)श्चाचाणियागः
र्त्तितः ॥ सत्यंचातकेतेनथाविधमपिसंतानस्तथायाचसमीम्नतंकृतमेवलुल्यमनसानयेंच
न्वयाः । अन्यलेविहगाःपयादपरितोधावंतितृष्णाकुलाःवापीकूटतडागसागरजलैर्मज्ज
निरन्तराःद्राः ९ मामद्यापिसमीक्ष्यचातकशिशुःसंपर्कवंतोपिसन्नान्यंवांछतिनीरपरार्थ
निनवधरनानिनव्यायाति १० रेचातकसावधानमनसामित्रक्षणंश्रूयतांअंभोदाबहु

॰। येपि संति गवाने सर्वेपि नेता दृशाः। केचिद्वृष्टिभिरार्द्रयंति धरणीं केचिद्वृथा गर्जितं यं यं पश्य
सि तस्य तस्य पुरतो मा ब्रूहि दीनं वचः॥१०॥ अन्योपि वंतता सांतिवततारसरसावतंसाः हंसावल
वल्ल्यपि नाजलसंनिवेशाः। कोप्यायलस्तु रुरयं हतवालकस्य पारंदरीयदपि वांछति वारिधारां
११ यहयोन गर्जितमधुप्रकरस्तांविधत्त्वमापूरितं दूरारयणहण दृष्ट्वति ष्ठतस्कंदचातन
वातातप। निरंध्रधारशिलशाशिपालिकवचूसंनिहन। चःपरनरम्यादिहचर्षिनिर्ज्यमकेन
दरमृतंपयः॥१२॥ गर्जसि मेघ न मुंचसितोयं चातकपक्षी व्याकुलितोयं। दैवदशादथ पपि
चक्षिसवातकेन्तव का हं कव जव पानः॥१३॥ यावत्तिष्ठति चातकाय मरुस्थलीः कंठकर्कंकरणापि
सिस्यौमित्त्वावदलिपयः क्व पयादफलतुल्वहाऽरिकल्पद्रुमः। नाचेदस्य तृषार्तपीडिततना:
प्राणाः प्रयाणाहतकसमदरस्यसि काय गरैष्यतिङ्गुन स्तापस्ततस्तवास्याति॥१४॥ अन्यत
श्च्यदापिनः नकधरात्तहंसाविनिर्जतिपस्त्वातस्थालकंकिंद्यात्त्वरदितः स्विन्नोसि चिंत्या
ग्यतां। म्लचशारदरप धेवले काराधवलः पानीयरिक्तो दरागर्जत्येव हि केवलं त्वरात

पापाब्धिर्विंदुमएयुच्छति॥१५॥ तत्तह च पथिकजीवितं पश्यसुधानितरां मत्सरः धिक्कथां तु
नरराजसदृत निर्वद्धतां किमिति कनवाहिंसी॥१६॥ अनुकालकर्पस्त्यज प्रवजलदगं सौरिमधुरःकेनं
र्निर्धपिसज्जरयितिशाल्कारसलिलं॥ अपपयेयकस्यावरुद्धामकरुणासमीरव्यतिकर
लद्दावलीकायाविलिमुजटिनमृतांत्रिर्विटपिनः॥१७॥ दीनानंततपलस्वप्रहतया बलापिलभ्रम
कसंतेस भावनया किमपिय दृश्नितवल्क॥१८॥ काकांतिरिक्तमनं कुरुच लडितां विस्फू
स्वासियस्फारसीपयगर्जितनितरां कार्ष्ण्यमुरेवं दर्शाय। अस्यानन्यगतेः पयोदमनसा
सया चातकस्याधितित्वमिहारिवल्कं तदपि नश्यंतः परं सौ याचते॥१९॥ चातकस्यमुरव
तुसंपुटेन पतंनियादिवारिबिंदवः सागरीकृतमहीनलस्य किं पाषएवजलदस्य दीयते॥२०
वीजरंकुरितं नतारिनिरुदितं वल्लीसिकुञ्जंसितं कदत्कदलितं जनः समुदितं धाराधरेवर्ष
ति। स्वातस्थानकपानकंकिमपि तेसम्यग्जानीमिरुयेनास्मिनिपतंति वंचुप्टकोहि॥

नःपयोबिंदवः॥२१॥ धिग्वारिदं परिहृतान्यजलाशयस्य तत्रापि तस्य कृतेन वपानसांति
श्चित्तनालकं तमपि यो थितया बिलक्ष्यं तत्ताद्दशं वपहुपतिपिपासितोपि॥२२॥ अस्याबकर्ण
श्राणान्धारयत्यत्वहिलाबकः। पार्थनासंगतोनापि राजकाद्दपिनयाचन॥२३॥ नाधारकंगतिहुर
रुरूतपयावापछिनापीलिलिंकर्णपर्णवसंकथावनहतानाधापिनधोमनः सारंगणस
रंगमसनादडनवंजातपक्षांतेनापि निरंतरं जलदे दत्तच्चयपदत्तमनः॥२४॥ ॥ इति चातका
न्योक्तयः॥ ॥ श्री॥ जयसमराज्यालयः। गंधराव्याजगालिविदिताकेतकीस्वर्णवर्णापि न
तात्यास्कुधिततमकपदुष्पमध्यपपान। अंधीकृताकुसुमरजसाकंटकाकृष्टपक्षःस्थानुंस्तु
रयमपिसखनवशक्तो दिरेफः॥१॥ भ्रमराः शिशिरा गमेषु माद्य मनकुंदवनेपरिभ्रमंतो
रमयंगमत्वंकुरोर्णिःकल्हेसकलाकराकुटुबंधो॥२॥ दकाबुटुर्णाबावधिपाखिल्कावातिता
राजगत्यांविख्यातोदमनकस्त्वेवास्तवगुणाः तयाप्यस्मिन् भृंगमधकलवपिपासापरवश
दत्तवनावद्धकयथकथमोदास्यमकराः॥३॥ नंदन्न जन्मामधपःस्करतनुकुसुमनुपातमकर

ः दवाद्दवानिपतनःकुवृक्षेषु समोहितस्तथामि॥४॥ यल्लोपचनगतःकमलेषु तं पकमल्लीबकुलकुलेषु
अस्यालिमंदिनिववासःकथयकथं न भवत्फपदंस्तः॥५॥ धनानोदिनिकेतकीदवछुटपीतिमकस्य
रूपानीतायनश्चनिशाशशीपरिसरपञ्चोदनशारदी। सांप्रतनमदप्रवाहधूलिन गंडस्थलेष
तिनांसायंतुरंगयुवाकीरविंदपत्रानोलिमित्रीकृतः॥६॥ पानार्थिनामधककरायदिकर्णचात
हरीकृतांकरिवरणमहाधकुथ्या। तस्यव गंडकमंडनहानिरपायोभृंगाः पुनर्विकचपद्मवनेवसं
ति॥७॥ त्वमन्ववनांतनवमंजरीपुनःघहागंधफलीनजिघ्रम्। साकिंन स्यालत्वकिंनखातवबको
पसीकवलमीश्वरक्त॥८॥ कलकचःकडुकंपकाकुबुधिनीद्रापादमान्माद्दतजायंतनिकलीतिं
वल्लिपुनःपंकजांपंकयः। अन्यानितत्सवानिषद्वद्पदन्यासैखांवित्कचिह्नोपाम्यातिकथाद
हरिवपदामंतानवतांविना॥९॥ नष्टवाससिजकुसुमेविपिनकदंनष्टवमालतीकुसमे। नाकिंजीव
तिद्वकेकमंमकरंदविंदुनायपरिकि॥१०॥ मेफककस्माकुलशोकंविवरकरीरकुमकुसमंध। घन

कुलिकुहिनपदप्लवितांकथंनुसामोलतीमिलति॥१२॥यस्यपादसंगमवांछयानगणितावाना
विनिशालसायामालिंग्यसद्गुणकनमनसायानपरानिर्वृतिं। मन्मानामवलोक्यनतल
जितांसंगनयजीव्यतधैर्यनामतदस्यकिंनुनधुनैःस्नेहानुरूपंफलं॥ यत्तुणाःकुर्वंतिदल
त्वंदरपिक्वांनास्वतां। केतकीगंधमादायस्वयंगच्छतिषट्पदाः॥१३॥ यन्वर्द्धिताःकरिकपावलम्
दनसंगाःश्रोलकुलपंकजरसेजःस्फरसंक्षिप्तांगाः। तेसांप्रतंविधिवशात्क्षपयांतिनिंबतुवाके
कुसुमषुवदेवयागाः॥१४॥ किंकापिजलयानकाविटपिनानिर्दयसस्मीक्षितां। किंवादवचा
नपंकजवनंनिधिर्ष्यंमुकुलक्षितां। किंवाहंतहतंतलकस्तरिनयाम्यकांमदकुंजरः यनास्मिान्वि
साकरीनकुलमहाहंसंगविश्राम्यसि॥१५॥ नामल्लीमयमोहतनमज्जलमत्ततमकुंभस्थलेवाक
तीसहनंनचापिनितरांस्फंगननीलाकोंचिरु। ज्ञातीमवहदीश्वरीमिवमहानंदकनंदकुरं
ध्यापन्निर्वृतिमातिषट्पदस्तुवायागीवचीनम्रमः॥१६॥ फुल्लोझुयःकमलिनीकमलापदुह

यसेविकासितःकाकिकांतस्तु। पश्यपांथतस्यमधुपस्यशारदपायेकदंबपवणुविवरषुदिवसाः
यांति॥१७॥ रत्नामादवासितसमयदिगंतराकरक्रामतोहरशिरवारुमकुमारमूर्तिः। सव्यासराज
कलिकालयदेवजातीनीवलध्यमधनामकपांन्मदशः॥१८॥ जापिगलन्मुकुलजय पदनप
सिकतारविनहलपा। महल्लासासल्लसाविधयविधामधकरीवदरीमनुवर्त्तने॥२०॥ श्रीः॥ इति
त्तिनरान्योक्तयः ७॥ अथशाल्मल्यन्योक्तयः। हंसाःपद्मवनाशयामधुकलिहारोरेणुमाला
मारायकोकिलाःपक्वफलाशयाशुचिलिनुजारंधाश्चमांसाशयाः। दूरादर्शितकायकांडनिलतां
निःसारस्तिथ्याञ्जनरसात्मालिपापप्रतिदिनंकानत्वयावंचितः॥१॥ किंतनमृतमयाकिमु
ननीतपांकिंवाचनछाययाकिंवापल्लवलीलयाकिमनयाचारोकपुष्पश्रिया। यन्वम्रवानि
षण्णखिन्नपथिकासात्यस्तवत्रचलंनस्वादुनिमृदुनिस्वादंतिफलान्यकंठकुंठिताः॥२॥ श्रीः॥ इति
शाल्मल्यन्योक्तयः ३॥ अथकुंकान्योक्तयः। किंधुकविकिरककुपातफालितपिकुसुमस्तनःआ

ऽतानिष्मृष्टव किंकुर्कं तृपक्षी विनः ९ किंशुकेऽहुकनालिष्ठन्निरसाविकलाशया। बाल्यरंगात्प्रपवनक
केनानन्दविता १० स्वंइयं पल्लीमिवरुचिततसमारं सरसिकः सम्मतादाकीर्णा विषाविषमवाणात्र
णापित्तिः नरार्यस्यरके धेगमयस्यानयं कीरानिष्टतं नवाणि कल्याणीतादिहसुखमुदवशरणं
ष्ववरपतरुः फलान्यपि बहून्यालोकयत्र ष्टःशुकः शालकरास्यगता विहायकर्णिकानानारिकीठंग ०
तः तच्चाकस्तुकुक्षितनन्मनसापत्नः हैतामदनस्यशातरूनवकलविगलितावंडुर्गताशृणतां
ष्टसान्वेगंतमवाप्यशःपुरवनेन लनारलारवाढुवत्कीरः शास्वविवारवाक्ववनरानंदकारीज नः
देवकन्नस्फुटवाक्प्रपंचरहितः स्वालस्यतस्याटवीवासस्यातिसलापगलाकपिशुस्यान्मानम श्री॥
वालितं २ पीनःकीरकलार चंचुकपपादिधाकाधापलःकुलितः किं नाधूर्णि निपितरूम किपि ॥१०॥
शदकिंवाचदुव्याच्यते स्यदेववशाद्दशापरिणमाराज्यस्यस्यपापाव्यपामिल्ली किंदिलामि र्नी
ष्ठक्षुक्षितघटःप्राप्तोयतः कुपंजरः ५ माणिक्यद्रवखचितमौक्तिककुलंकांविस्तांतिनदाडिमीवी